

társadalom, ahol változó az orosz kisebbség aránya. Míg Észtországban 25%, Lettországban 25.8%, addig Litvániában 5.8% az orosz kisebbség aránya. Mindhárom országban az ország hivatalos nyelvén folyik a közoktatás, Észtországban az orosz tanítási nyelvű 10-12. évfolyamokon a tárgyak 60%-t észtül kell tanítani, Lettországban a 7-9. osztályban a tananyag 80% lett nyelvű, és a 9. és 12. évfolyamos központi vizsga csak lett nyelven tehető le, továbbá a felsőoktatásból is fokozatosan tűnnek el az orosz nyelvű képzések. Litvániában, kötelező érettségi tárgy lett a litván nyelv és egyre több tárgyat kell litván nyelven oktatni. Sok esetben, a párhuzamos együttélés miatt ellenszenv is kialakulhat, és az ott élő etnikumok számára a társadalmi többnyelvűség kezelése kihívást jelent.

A kötet keretét a szerkesztő bevezetője és a kötet végén található, Navracscics Judit 1995-től publikált kiemelt munkáit tartalmazó, válogatott bibliográfia adja.

A tanulmánykötet nemcsak olvasmányos, sokszínű, de kellő tudományos jelentőséggel is bír. Stílusa, az eklektikus megközelítések és diszciplínák miatt is változatos: tudományos, néhol szépirodalmi, ugyanakkor nem egy esetben provokatív.

A kötetterv külleme is páratlan a maga nemében: a borító például – mely Annus Gábor munkáját dicséri – az ünnepeltet és a hozzá közelállókát ábrázoló sajátos fotomontázst tartalmaz.

A Navracscics Judit tiszteletére íródott kötetben megjelent sokszínű tanulmányokat – azok transzdiszciplinaritása és sokszínűsége miatt – nemcsak a többnyelvűség kutatóinak ajánlom, hanem minden nyelvésznek és nyelvészhallgatónak, ugyanakkor a kötet érdekes lehet olyan laikus nem nyelvészeknek is, akik két- vagy többnyelvű egyének, és arra kíváncsiak, hogy mennyi előnnyel jár a két vagy több nyelv ismerete.

Ürmösné Simon Gabriella

Dobos Csilla **Nyelv és jog**

Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó, 2014. 258 p.
ISBN 978-615-5216-63-3

Dobos Csilla nyelvész, habilitált egyetemi docens *Nyelv és jog* című monográfiája arról a mintegy két évtizedes munkásságról ad számot, melyet a szerző a jogi nyelvnyelvészeti kutatásának szentelt. A szerző vizsgálódásai a Miskolci Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszékén – a szakszöveg-fordítás témakörén belül – főként német jogi szakszövegek magyarra fordításának interlingvális gyakorlatából indultak ki, majd egy kutatás keretében figyelme a jogi szövegek magyar nyelven belüli, intralingvális fordításának kérdései felé fordult, azaz azt a verbális folyamatot kísérte nyomon, melynek során „a laikus személyek által a köznyelven előadott történetek jogi narratívumokká alakulnak át” (11). Az itt bemutatásra kerülő munka közel 260 oldalon, nyolc nagy részben, ezeken belül fejezetek és alfejezetek egész sorára tagolva tárgyalja a jogi nyelv jellemzőit. A nyelvészeti megközelítés egyes konkrét területei a könyv részeinek címében egyértelműen megjelennek.

A monográfia szövegéhez az oldalakon összesen mintegy negyven, a megértést nagymértékben segítő szemléletes ábra, illetve a mondottakat illusztráló, avagy a tanulságokat összefoglaló táblázat kapcsolódik. Nem maradhat említés nélkül az az elemzések alapját képező összesen 110 példa sem, amely a fő szövegtől nyomdatechnikailag is elkülönülve – a kutatási adatbázisból (ld. a 37. oldal leírását) merítve – különböző terjedelmű, a konverzációelemzés eszköztárával transzkribált szövegeken mutatja be a jogi eljárás eltérő színterein elhangzottakat. Az irodalomjegyzék 275 művet sorol fel, de ez a szám a kapcsolódó – 2011 és 2014 között a témában megjelent magyar szakirodalmat reprezentáló – kiegészítéssel eléri a háromszázat.

„A nyelv és a jog között rendkívül szoros az összefüggés” – olvashatjuk már a munka kezdő mondatában, és ez a gondolat fogalmazódik meg abban a szövegrészletben is, amelyet Dobos Csilla elsőként idéz: „A nyelv a jog élettere, közege, abban és általa létezik” (13). A jog a kezdetektől nyelvi formában tud csak megnyilvánulni, eleinte kizárólag szóban, majd az írás elterjedése nyomán – először az ókori Kelet államaiban, a társadalmi fejlődéssel párhuzamosan pedig egyre nagyobb térségekben – írott nyelvi változatban is. A joggal való foglalkozás igen korai, két évezredesnél is régebbi dokumentumai közül a szerző is többet megemlít, sőt idéz is könyvében.

A jogi nyelv, a jogi szövegek sokféle tagolást, csoportosítást tesznek lehetővé, alapvetőnek tekinthető a *jogalkotás*, *jogalkalmazás* és a *mindennapi életet szabályozó* dokumentumok felől való megközelítés, amely az egyes jelenségek tárgyalásakor ismételtelen megjelenik. Idézetek utalnak rá, hogy a jogi szöveg sosem tartozott és ma sem tartozik a könnyű olvasmányok közé (19); a leírtak követéséhez a jelen munkát illetően is végig nagy figyelem, koncentráció szükséges.

A *Jogi szaknyelv* című első egység (első rész) négy fejezetében, összesen 25 oldalon a szerző általánosan közelíti meg és elemzi a szaknyelvek jellegzetességeit, kiemelve természetesen a jogi szaknyelv jellemzőit, majd szól a jogi szövegek jogági, illetve minőség szerinti tagolódásáról (20–22). Átveszi és a jogi szövegekre alkalmazza Lothar Hoffmannak a szaknyelvek vertikális tagolódására vonatkozó, az absztrakció foka alapján megalkotott táblázatát. Az első rész utolsó alfejezeteiből kiderül, hogy a jogi nyelvnek a nyelv oldaláról való vizsgálata Angliában kezdődött az 1960-as években és napjainkra igen magas szintre jutott, illetve áttekintést kapunk a magyarországi vizsgálatok múltjáról és jelenéről is (33–38). A magyarországi kutatásokat tárgyaló művek sorában a kiemelkedő jelentőségű munkák között említhető máris Dobos Csilla jelen kötete.

A *Jogi kommunikáció* című második rész 27 oldalán a *jogi diskurzus* színterei, jellegzetes szereplői jelennek meg (39–46), majd magának a jogi diskurzusnak a részletes bemutatása következik. Nagyon tanulságos az a táblázat, amely a hétköznapi és a jogi diskurzust veti össze először az olyan általános jellemzők, mint például a diskurzus helyszíne, időpontja, időtartama, majd pedig a szereplők, a hatalmi viszonyok, továbbá a társalgás szabályainak az érvényesülése szempontjából (50–51). A fejezetekben nagy hangsúlyt kapnak a szakember és a laikus eltérő jellemzői és lehetőségei: „A bírósági tárgyaláson a szakmaiság különböző szintjeivel találkozunk... A laikusok esetében rendszerint a felkészültség és ebből adódóan a szakmaiság szintjének erőteljes csökkenésével vagy teljes hiányával kell számolnunk” (45). Egyrészt a törvények szövegéből, másrészt pedig a rendőrségi (vádolti és tanú-)kihallgatásoknak, a sértettek meghallgatásának magnóra vett és transzkribált anyagából, az elkészült jegyzőkönyvekből, valamint tárgyalások dokumentumaiból (vád- és védőbeszéd, ítélethirdetés és az ítéletek indoklása) vett idézetek az egész munkát jellemzik. Ennek a résznek az oldalain a két utóbbi terület példái szerepelnek nagyobb számban, illusztrálva részben az ún. *diskurzusjelölők*, részben pedig, a fejezet utolsó oldalain az ún. *metainformációs elemek* használatát. A tárgyalótermi interakció szereplőit a diskurzusjelölők eltérő fajtái jellemzik. „A kommunikáció szervezésével és irányításával kapcsolatos diskurzusjelölők használata a bíró megnyilatkozásaira jellemző, míg a hezitációs elemek vagy az expresszív funkciót ellátó diskurzusjelölők a laikusok narratívumaiban fordulnak elő” (61). (Ld. mégis, *úgyhogy, egyébként ↔ há', hát, ja, na, aztán.*) Az utóbbi csoport elemei a törvénykönyvek jogszabályaiban még elvértve sem fordulnak elő (58–61). Hasonló megállapítás tehető a valódi információkat kísérő ún. metainformációs elemekről, amelyek jogilag nem relevánsak, s így nem kerülnek bele sem a jegyzőkönyvek, sem az ítéletek szövegébe.

(*Akkor kezdjük..., Részletesen mondja el..., A rendőrségi feljelentés szerint...* (metainformációs elemek) ↔ *X. elutalajdonította a gépkocsit* (információ) (62).

Az *Intralingvális jogi fordítás* című harmadik rész a maga 47 oldalával és hat fejezetével a munka leghosszabb egysége; benne számos példán nyomon követhető a nyelven belüli fordítás, azaz a szövegek jellegének fokozatos megváltozása. Az első fejezetben a szerző Szabó Miklós jogász professzort idézi: „...A nyelvi reprezentáció szintjén a valóságbeli történésektől a jogerős tényállásig vezető út *fordítások sorozataként* értelmezhető”, hozzátéve még, hogy „az interlingvális fordítások... egyfajta láncolatot alkotnak..., [továbbá] az egyes láncszemek különféle jogi iratokban és dokumentumokban manifesztálódnak” (68).

Nagyon fontos ismeretek idéződnek fel a 2. fejezetben a fordításról magáról, valamint az interlingvális és intralingvális fordítás jellemzőiről. Először Jakobsen nyomán olvashatunk a 3 alapvető fordítási módról (az intralingvális, az interlingvális és a transzmutációs (=szemiotikai rendszerek közötti) fordításról), majd külön kiemelten a nyelven belüli fordítás jellemzőiről és leggyakoribb eseteiről (73–74). A hétköznapi ember, tudjuk, fordításon leginkább a különböző nyelvek közötti fordítást érti. Pontokba szedetten, igen jól szemlélteti a 8. és 9. táblázat a kettő közötti hasonlóságokat, illetve eltéréseket, felsorolva típusaikát is. Ezt követően a 3. fejezet (77–82) a *parafrázisok* kérdéskörét, típusait vizsgálja (pl.: valaki *sokat ivott, piált* ↔ *x mennyiségű alkoholt fogyasztott*). A 4. fejezetben (a 83–88. oldalakon) a jogi eljárás folyamatában veszi górcső alá az *intralingvális fordítás gyakorlatát*, majd a 89–108. oldalig tartó 5. fejezet egyes részeiben a *beszélt nyelv irottá történő fordítását* követhetjük nyomon példák sokaságán, részletesen megismerve a beszélt nyelv írásbeli rögzítésének jellemzőit. Szó esik többek között az *idealizálás* és a *sztenderdizálás* követelményéről, szerepéről, valamint az intralingvális fordítás

olyan további *átváltási műveleteiről*, mint a párbeszéd monológgá alakítása, a jogilag nem releváns elemek kihagyása, szöveg-tani jellemzők megváltoztatása, lexikai és terminológiai változások (106). Mindezek nyomán a jegyzőkönyvekben a mondanivaló már a jog világába helyeződik át (*mindenféle k...-nak lehord* ↔ *sértő tartalmú kijelentéseket tesz*) (106). A hatodik fejezetben tárgyalt explicitáció – értelmezés, kifejtés, túlmagyarázás – igen fontos különbségeket mutat az interlingvális és az intralingvális fordításban, ahogyan erről a 109-től a 117. oldalig olvashatunk. A tárgyalások során sokszor „a laikusok tárgyi tudásának hiánya miatt kerül sor az explicitációra” (113). Az elmondottakat összegezve a 11. számú táblázatban találjuk meg (116–117).

A negyedik, *Jogi szemantika* című résznek (118–154) – a munka második leghosszabb fejezeteként – összesen 36 oldalt szentelt a szerző. Ezen belül példák során ismerhetjük meg a jogi szókincs legfontosabb jellemzőit, azokat a laikusok által szinte csak árnyalatnyinak érzett (és a mindennapokban jócskán elhanyagolt) különbségeket, amelyeknek azonban a jog nyelvében rendkívül fontos szerepük van. A *speciális jogi szakszókinccs* tartalmaz: a) közismert szavakat (öröklés, hagyaték), ezeknek a megértése kevés gondot okoz; b) jogi szakszavakat, melyek nehezebben értelmezhetők (*jogalany, elbirtoklás, hatály*); továbbá c) a köznyelvből átvett jogi szakszavakat, amelyeket speciális, a köznyelvitől eltérő jelentéssel ruház fel (*késedelem, jószág, bizonyítás*); s végül d) a köznyelvben egyáltalán nem használatos szavakat (*vélelem, szolgáalom, represszália*) (119). (A laikusok számára a három utóbbi csoport tagjai egyaránt nehézséget jelentenek.) Más-más szakszókinccsel rendelkezik a közigazgatási jog, ha az orvostudomány, ha a honvédelem, vagy ha a vadászat területéről van szó, és természetesen igen speciális a Büntető Törvénykönyv szókinccse (ld. első fejezet). A harmadik fejezetben van szó a jogi terminusok szemantikai vizsgálatá-

ról. Nagyon tanulságos a hétköznapi ember számára rokonnak tűnő terminológia ún. *komponenses elemzése a sikkasztás – rablás – kifosztás* hármásának, a *lopás – csalás – sikkasztás – rablás – kifosztás* ötösének, a *büntett és vétség* kettősének az elkülönítése során (a 13. a, b és a 14. táblázatokon, a 126–138. oldalon). A komponenses elemzés alapja, hogy a szavak jelentése kétértékű összetevőkből (jegyekből vagy komponensekből) is levezethető, és a *plusz* jellel kifejezett egyezések mellett nagy jelentősége van az eltérést jelző *minuszok* megjelenésének. A *lerészegítés* jegye például hiányzik a *sikkasztásból* és a *rablásból*, de jelen van a *kifosztás* esetében. Tanulságos azoknak a kutatásoknak a bemutatása is, amelyek a laikusok (pl. középiskolás diákok) *jogi terminus-értését* vizsgálják, a *jogi személy*, illetve a fenti, rokonnak érezhető kifejezések kapcsán (4. fejezet, 132–135) Ezután, az 5. fejezetben következik a *szinonimitás* vizsgálata, melyen belül külön alfejezetben (5.3.) jelennek meg az ún. funkcióigés szerkezetek. Igen erősen nyelvészeti indíttatású, a *vonzatstruktúrát* és a *tematikus szerepeket* vizsgáló oldalak szólnak a funkcióigés szerkezetek és a szinonim igék kapcsolatáról, esetleges felcserélhetőségéről, illetve annak akadályairól. Végül a negyedik rész utolsó, 6. fejezetében foglalkozik a szerző a *verbális agresszió* mint bűncselekmény eseteivel (*rágalmazás, becsületsértés, homlokzatfenyegető beszédaktus*) (146–154). A bírói gyakorlatban az agresszivitás mértéke dönti el a kiszabható büntetést, mint azt a részt lezáró 18. táblázat jól szemlélteti.

Már a fentiekben említett vonzatok és tematikus szerepek vizsgálata is utalt arra, hogy a huszadik századi nyelvészet egyre újabb területei válnak fontossá a jogi nyelv vizsgálatában, és ez a megállapítás sokszorosan vonatkozik a következő részekre. Dobos Csilla monográfiájának harmadik leghosszabb, *Jogi pragmatika* címet viselő része éppen 30 oldalon, hét hosszabb-rövidebb fejezetben mutatja be a csupán az 1960-as és 1970-es években megjelent pragmatikát (és a

csak a 80-as évektől kibontakozó jogi pragmatikát), foglalkozik a beszédaktusokkal, azok csoportosításával, a bírósági tárgyalások beszédaktus-szerkezetével, a társalgási maximákkal és az implikatúrákkal.

A szerző megállapítja, hogy bár a hagyományos nyelvészeti területek (morfológia, szintaxis) továbbra is alkalmasak a tételes jog és a jogtudomány nyelvének kutatására, ám nem elégségesek a jogalkalmazói nyelvhasználat lényegi megközelítésére (157). A beszédaktusok kapcsán példák sorát mutatja be a szerző a *jogi konstatívumokra* és *performatívumokra*; a szavak által való cselekvés az életnek kevés helyén játszik olyan fontos szerepet, mint a tárgyalótermi kommunikációban, vagyis a beszélt jogi nyelvben. (A performatívumok Austin-féle ötös rendszerének két csoportja – az *ítélkezők* és a *végrehajtók* – már nevükkel is a bírósági környezetet idézik!) Szemléletes példák és jól végiggondolt elemzések sokasága jelenik meg a könyvnek ebben a részében; senki, aki a jövőben pragmatikával foglalkozik, nem hagyhatja figyelmen kívül az oldalakon sorakozó gazdag példaanyagot.

Searle ugyancsak öt csoportját nevezi meg a beszédaktusoknak, kritériumai eltérnek az Austinnél megismerttől. Itt az ún. *őszinteségtétel* kiemelt szerepet kap. Hosszabb, gondosan kiválasztott idézetek sora mutatja be ismételten a tárgyalótermi kommunikációt, ahol a bírói megnyilatkozásokra a *direktívumok*, az ügyészire az *asszertívumok* és a *deklaratívumok*, a védőire pedig – beszéde irányulásától függően – az *asszertív-deklaratív*, illetve *direktív* beszédaktusok lesznek jellemzőek.

Az *együtműködési alapelv esetei* és a *társalgási maximák* „működése” szintén részletes elemzést kapnak a fejezetben. A vádlott, aki csupán a számára előnyös információk közlésében érdekelt, sokszor törekszik az őt kérdezők félrevezetésére és igen sok irreveláns információ közlésével is szeretne kibújni mintegy a felelősség alól. Így aztán

gyakran megsérti akár az összes együttműködési alapelvet, illetve a hozzájuk kapcsolódó maximákat.

A hatodik részben, pontosan 15 oldalon kerül sor a *kérdések szerepének* vizsgálatára, a fejezetekben a kérdésfajták hihetetlen változatosságát ismerjük meg. Hogy csupán néhány ritkán emlegetett emeljük ki: *problémaközlő kérdés, nyomatékos állítást kifejező kérdés, fókuszkérdés, álkérdés, túl sokat állító kérdés, rávezető kérdés, implikációt tartalmazó kérdés, agresszív választó kérdés* stb. A kérdéseknek a jogi eljárás minden szakaszában nagy jelentőségük van. Ugyanakkor a kérdések különféle előfeltevéseket, preszuppozíciókat tartalmazhatnak: „A preszuppozíciók révén a kérdések jelentéséhez olyan információk társulnak, amelyek nincsenek bennük kimondva, de ...beleértődnek szemantikai tartalmukba” (193). Az egyik példának bemutatott kérdéshez nem kevesebb, mint 12 előfeltevés kapcsolódik (193). A joggyakorlat korán felismerte, hogy szükséges a kérdések és kérdésfeltevések jogi szabályozása; erről szól a rész negyedik fejezete. A fejezet a pragmatika-részhez kötődik igen szorosan, az abban leírtaknak mintegy a folytatása.

A könyv hetedik, *Jogi narratívumok* című része 24 oldalon mutatja be a kérdéskört. A narratívum fogalma, fajtái, a jogi diskurzus narratívumai egy-egy fejezete az adott résznek. Orientációs szabályoktól és időszervezeti elemzésektől a jogi eljárásra jellemző narratívumok bemutatásáig számos ismeret nyerünk a fejezethől. A 204. oldalon olvashatjuk a következőket a jogi narratívumok keletkezéséről: „A jog képviselői, miután a terhelt, a sértett vagy a tanúk által előadott történetekből megismerik az eljárás alapjául szolgáló eseményeket, a jog nyelvére fordítják azokat és az így kapott történeteket összevetik a jogszabályokkal, majd a vádiratban és az ítéletben újabb narratívumokat hoznak létre.” A narratívumok szerkezetének alkotói: absztrakt, orientálás, esemény, értékelés,

megoldás és coda; a részletes bemutatást, szemléletes példákkal illusztrálva a 213–214. oldalon találjuk. A jogi eljárás végén, az ítéletek szövegében viszont már az ún. meta-narratívum jelenik meg, melyben „...egy adott referenciális központból, nevezetesen a jog szempontjából történik az események bemutatása” (215).

Végül a nyolcadik, *Jogi stilisztika* című részt 18 oldal képviseli a monográfiában. A fejezet nagyrészt Tolcsvai Nagy Gábor stíluselméletén alapul. Az általa is képviselt legújabb stilisztikai irányzat, az ún. kognitív stilisztika tanításának megfelelően a jogi stilisztikát így a *stílustípus és stílustulajdonítás, az elvárásnorma és célnorma* kettősében vizsgálja Dobos Csilla. A szerző a *sociokulturális változók mentén*, táblázatok során mutatja be (1): a sociokulturális változóknak és a jogi szaknyelv belső struktúrájának, (2): a sociokulturális változóknak és a tételes jog stílustípusainak, és (3): a sociokulturális változóknak és a jogalkalmazás stílustípusainak az összefüggését. Ebben a megközelítésben a prototípus-elv érvényesül: a tételes jogi stílustípus az ún. prototipikus szöveg, a többi nyelvi példány elhelyezkedése a centrum-periféria-elvnek megfelelően történik. A 26. táblázaton bemutatja a szerző a *lop* igének és különféle szinonimáinak (összesen tíz rokon értelmű igének, pl.: *eltulajdonít, elcsen, eltesz, megfúj* stb.) sociokulturális változók mentén megjelenő jellemzőit, stílusértékét. A fenti, tárgyalótermi gazdagsággal szemben, ahol valamennyi változat előfordult, a Büntető Törvénykönyvben csak a *lopást elkövet* és az *eltulajdonít* igék szerepelnek. A táblázat bemutatta módszer bárki számára hozzáférhető és a vizsgálódó hasonló elemzés alá vetheti a jellegzetes jogi lexikai tartomány bármely elemét. A szókincs mellett a mondatok stilisztikája is megjelenik, végül tanulságos sorok olvashatók a jogi szaknyelvi stílus problémás oldalairól, kérdések során át megközelítve például a jogszabályszerkesztés témakörét.

Figyelemre méltó, a mai magyar nyelvész társadalom számára mindenképpen fontos könyvet jelentetett meg Dobos Csilla egyetemi docens. Aki ezt a könyvet elolvasta, nem tud többé ugyanazzal a szemmel nézni a jogszolgáltatás szereplőire, avagy a „titokzatos”, „unalmas”, „érthetetlen” jogi szövegekre, mint korábban. Különösen ajánlható a munka a pragmatika iránt érdeklődő, avagy azt oktató kollégáknak; hatalmas mennyiségű, valóban élő példaanyag meríthető belőle előadásai és szemináriumai színesítésére. És különösen ajánlható ez a szakkönyv a szaknyelvi fordítást (ezen belül is a jogi szakszövegek fordítását) oktatóknak, akik maguk a legtöbb esetben nem jogászok (és nem magyar szakot végeztek).

Idegen nyelvet oktató kollégáink, avagy bármely idegen nyelv szakon tanulmányokat végző, de akár magyar szakos hallgatók számára is az inter- és intralingvális fordítás hasonlóságainak és különbségeinek az elemzése lehet tanulságos. Tény, hogy míg az első, az interlingvális fordítás során a forrásnyelv és célnyelv két különböző nyelv, addig az utóbbi, az *intralingvális fordítás során* egy adott nyelv *x regiszteréből* jutunk ugyanazon nyelv *y regiszterébe*.

Bodnár Ildikó

Mária Dobríková (szerk.)

Percepcia nadprirodzena vo frazeológii. Slavofraz 2019. [A természetfeletti percepciója a frazeológiában. Slavofraz 2019].

Univerzita Komenského v Bratislave: Bratislava, 2019,

374 p.

ISBN 978-80-223-5023-5

A rendszeres időközönként megszervezett Slavofraz nemzetközi szláv tudományos konferencia megrendezését 2019-ben a pozsonyi

Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Szláv Filológia Tanszéke vállalta. A *Percepcia nadprirodzena vo frazeológii (A természetfeletti percepciója a frazeológiában)* című, 2019. április 12. és 13. között megvalósuló konferencián 14 országból (Ausztria, Bulgária, Csehország, Észtország, Fehéroroszország, Horvátország, Lengyelország, Macedónia, Magyarország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Oroszország és Ukrajna) közel 70 szakember vett részt. Az előadók a természetfelettségnek a frazeológiában való megjelenését nemcsak a szűkebb értelemben vett nyelvészet, hanem ennél tágabb – antropológiai nyelvészeti, kulturális nyelvészeti, dialektológiai, fordítástudományi, irodalmi, néprajzi, vallási és mitológiai – összefüggésben értelmezték. Az angol, bolgár, cseh, fehérorosz, horvát, lengyel, macedón, német, szerb, szlovák, szlovén, orosz és ukrán nyelven elhangzott előadások írott változatai a konferenciával azonos című kötetben láttak napvilágot. Az 55 egyéni szerzőtől származó tanulmány, illetve 7 társszerzői munka közül az alábbiakban azokat ismertetem részletesebben, amelyek a téma újszerű láttatása mellett a konferencia tematikai sokszínűségét is kiválóan bizonyítják.

A gyűjteményt Valerij Michajlovics Mokienko *Сверхъестественное в русской народной фразеологии на фоне славянской (A természetfelettiesség az orosz népi frazeológiában, illetve egyéb szláv kontextusban)* című írása nyitja meg, melyben a szerző a természetfeletti különböző definícióinak vizsgálata alapján megállapítja, hogy ezen meghatározások általános szemantikai vonását az a feltevés adja, hogy amennyiben a természet és a tudományos logika törvényeit alkalmazzuk, a természetfeletti jelenségek megmagyarázhatatlanoknak tűnnek. Ezt követően Mokienko kifejti, hogy a frazeológia tanulmányozásakor a kutatók gyakran szembesülnek azzal a problémával, hogy milyen módon magyarázzák meg a megmagyarázhatatlant, s egyúttal fedjék fel a nyelv egyik legrejtélyesebb folyamatát. A tanulmány má-